

DAVČNA OBRAVNAVA DENARNIH ODPRAVNIN

Pojasnilo DURS, št. 4201-16/2007, 17. 10. 2007

Vprašanje opisuje korporacijskopravna instituta izključitve manjšinskih delničarjev in vključitve družbe v glavno družbo, ki ju ureja Zakon o gospodarskih družbah – ZGD-1 (Uradni list RS, št. 42/06, 60/06, 27/07 in 33/07).

Izključitev manjšinskih delničarjev iz družbe je v skladu z določili od 384. do 389. člena ZGD-1 poseben korporacijskopravni institut, upravičenje glavnega delničarja, ki ima absolutni kapitalski delež (najmanj 90 odstotkov osnovnega kapitala družbe), da preostale delničarje izključi iz družbe. Tako lahko skupščina delniške družbe na predlog glavnega delničarja sprejme sklep o prenosu delnic preostalih delničarjev (manjšinskih delničarjev) na glavnega delničarja za plačilo primerne denarne odpravnine. Manjšinskim delničarjem pripada primerna odpravnina v zameno za izključitev iz družbe in s tem izgubijo članske in druge korporacijskopravne pravice in delnice. Primerna odpravnina izključenim manjšinskim delničarjem se izplača v denarni obliki. Denarna plačila (odpravnine) se za čas od objave vpisa sklepa o prenosu delnic do dejanskega izplačila letno obrestujejo 5-odstotno.

Podobno kakor pri izključitvi manjšinskih delničarjev gre pri institutu vključenih družb v skladu z določili od 555. – 562. člena ZGD-1 za korporacijskopravni institut, ki gospodarski družbi, ki ji pripada 95-odstotna kapitalska udeležba (glavni družbi), omogoča, da s sklepom skupščine družbe, ki se vključuje, in s soglasjem skupščine glavne družbe k temu sklepu vključi odvisno družbo v glavno družbo. S tem vse delnice, ki niso v rokah glavne družbe, preidejo nanjo z vpisom vključitve v register. Izstopajoči delničarji imajo pravico do primerne odpravnine, praviloma v delnicah glavne družbe, v nekaterih primerih pa tudi v denarju. Tudi v tem primeru velja, da se denarna plačila (odpravnine) za čas od objave vpisa sklepa o prenosu delnic do dejanskega izplačila odpravnine letno obrestujejo 5-odstotno.

Oba opisana korporacijska instituta sta se začela v praksi uporabljati leta 2006. Manjšinski delničarji, ki so izstopili, katerih delnice so se prenesle na glavnega delničarja ali na glavno družbo, so bile praviloma fizične osebe.

V zvezi z davčno obravnavo odpravnin izključenim manjšinskim delničarjem ali odpravnin izstopajočim delničarjem v primeru vključitve družbe v glavno družbo, ki so fizične osebe, zavezanec meni:

I. Odpravnina, ki pripada manjšinskim delničarjem zaradi izključitve iz družbe ali v primeru »vključene družbe« zaradi izstopa iz družbe, se glede na izvajanje Zakona o dohodnini – ZDoh-2 (Uradni list RS, št. 117/06) lahko opredeli le kot kapital v smislu 93. člena ZDoh-2. V navedenih primerih gre namreč po njegovem mnenju vsebinsko za »prisilno« prodajo delnic, to je vrednostnih papirjev, in torej posledično za odsvojitev kapitala v smislu 94. člena ZDoh-2. Odpravnine, ki pripadajo manjšinskim delničarjem v skladu z določili ZGD-1, so dejansko le kupnina za odtujeni vrednostni papir.

II. Obresti, ki jih mora za čas od objave vpisa sklepa o prenosu delnic do dejanskega izplačila odpravnine glavni delničar izplačati manjšinskim delničarjem, ne ustrezajo opredelitvi obresti, kakor jo podaja 81. člen ZDoh-2, saj v opisanem primeru te obresti niso izplačane zaradi osnovnega finančno dolžniškega razmerja, temveč zgolj in samo zaradi udeležbe manjšinskega delničarja v kapitalu družbe, iz katerega je »prisilno« izključen in iz katere prav tako »prisilno« izstopa. Po njegovem mnenju so tudi obresti, ki jih mora v skladu z določili ZGD-1 glavni delničar izplačati manjšinskemu delničarju, za čas od objave vpisa sklepa o prenosu delnic do dejanskega izplačila odpravnine, obdavčene v skladu z določili 93. in 94. člena ZDoh-2.

V skladu z navedenim pojasnjujemo:

Ad I.) ZDoh-2 v 93. členu določa, kaj se po tem zakonu šteje za kapital. Tako se z navedeno določbo ZDoh-2 za kapital ne morejo šteti posamezna izplačila, ki se opravijo imetnikom kapitala ob korporacijskih akcijah.

Odpravnine, ki so izplačane izključenim manjšinskim delničarjem ali odpravnine izstopajočim delničarjem v primeru vključitve družbe v glavno družbo po določbah ZGD-1, se po svoji vsebini štejejo za izplačilo lastniškega deleža v primeru izključitve ali izstopa iz gospodarske družbe in se po določbi 94. člena ZDoh-2 štejejo za odsvojitve kapitala.

Kot vrednost kapitala ob odsvojitvi se po določbi 99. člena ZDoh-2 šteje samo tisti znesek odpravnine, ki jo določi in izplača glavni delničar manjšinskim delničarjem ob njihovi izključitvi iz družbe ali ponujena in izplačana odpravnina izstopajočim delničarjem v primeru vključitve družbe v glavno družbo.

Ad II.) V skladu z določbo drugega odstavka 81. člena ZDoh-2 se kot obresti po poglavju 6.1 obdavčuje tudi vsako nadomestilo, ki ne predstavlja vračila glavnice iz finančno dolžniškega razmerja.

V obravnavanem primeru se finančno dolžniško razmerje vzpostavi, ko je sklep skupščine delniške družbe o izključitvi manjšinskih delničarjev, v katerem je tudi določena višina odpravnine, do katere so upravičeni manjšinski delničarji, **vpisan v sodni register**. Tedaj delnice preidejo v premoženje glavnega delničarja, manjšinski delničarji pa pridobijo pravico do denarne odpravnine, ki v obravnavanem primeru predstavlja glavnico. Datum vpisa v sodni register se šteje tudi za čas odsvojitve kapitala.

V skladu z določbo 385. člena ZGD-1 mora za čas od objave vpisa sklepa o prenosu delnic do dejanskega izplačila odpravnine glavni delničar izplačati manjšinskemu delničarju tudi obresti po 5-odstotni letni obrestni meri.

Navedene obresti se v skladu z določbami ZDoh-2 obdavčujejo kot obresti, ker vsebinsko ne predstavljajo vračila glavnice.

Kakor izhaja iz Velikega komentarja zakona o gospodarskih družbah,* prenos delnic ni vezan na izpolnitev denarne obveznosti glavnega delničarja. Zakon je poskrbel za zadostno zavarovanje manjšinskih delničarjev z dodatno obveznostjo glavnega delničarja, določeno v drugem odstavku 385. člena ZGD-1, v bančni garanciji, ki jo mora priskrbeti glavni delničar za izpolnitev njegove obveznosti. Glavnemu delničarju tudi ni treba izplačati denarne odpravnine pred vpisom sklepa o prenosu delnic v sodni register. Prav zaradi tega zakon določa dodatno varovanje manjšinskih delničarjev, in sicer z obrestovanjem denarnih izplačil od dneva objave vpisa sklepa o prenosu delnic.

III. V zvezi z vprašanjem, kako se glede na Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb – ZDDPO-2 (Uradni list RS, št. 117/06) obravnavajo denarne odpravnine in obresti, odgovorjamo:

Od denarnih odpravnin in obresti mora pravna oseba, ki izplačuje te dohodke rezidentom in nerezidentom po določbah ZDDPO-2, izračunati, odtegniti in plačati davčni odtegljaj. Izjema velja v primerih, če gre za izplačila teh dohodkov upravičencem po drugem odstavku 70. člena ZDDPO-2.

V skladu s prvim odstavkom 70. člena ZDDPO-2 se od plačil dohodkov, podobnih dividendam iz 74. člena tega zakona in od odplačil obresti, izračuna, odtegne in plača davčni odtegljaj. Med dohodke, podobne dividendam, po določbi 3. točke prvega

odstavka 74. člena ZDDPO-2, štejejo tudi odpravnine. V skladu s to točko se namreč za dohodke, podobne dividendam, šteje tudi izplačana vrednost delnic ali poslovnih deležev, zmanjšana za njihovo emisijsko vrednost, in sorazmerni del kapitalskih rezerv, ob izključitvi ali izstopu delničarja, družbenika ali člana izplačevalca. Prav tako se od plačil obresti, razen od obresti, ki so določene v točki 2 pod a), b) in c) prvega odstavka 70. člena ZDDPO-2, izračuna, odtegne in plača davčni odtegljaj. Pri tem 70. člen ZDDPO-2 določa, da za namene tega člena vključujejo obresti dohodek iz vseh vrst terjatev ne glede na to, ali so zavarovane s hipoteko, obresti od vseh vrst dolžniških vrednostnih papirjev in drugih dolžniških finančnih instrumentov, vključno s premijami in nagradami, ki pripadajo takim vrednostnim papirjem in finančnim instrumentom, razen zamudnih obresti.

Pri pravni osebi kot prejemniku denarne odpravnine in obresti se v skladu s SRS 18 (2006), točko 18.7, ti prejemki obravnavajo kot finančni prihodki od naložbenja. Donosi iz finančnih naložb so donosi, ki letno pritekajo od podjetij, v katera so te naložbe naložene (na primer obresti, deleži v čistem dobičku), in **donosi iz njihove odtujitve** (na primer presežek iztržka zanje nad njihovo nabavno vrednostjo ali knjigovodsko vrednostjo po prevrednotenju). Glede na določbe ZDDPO-2, da se pri ugotavljanju davčne osnove upoštevajo prihodki, ugotovljeni v skladu z računovodskimi standardi, se donosi iz finančnih naložb upoštevajo kot finančni prihodki tudi pri ugotavljanju davčne osnove.

** Veliki komentar zakona o gospodarskih družbah, 2. knjiga, avtor prof. dr. Marjan Kocbek*